

En complir-se aquest any el cinquantè aniversari de la mort del notable músic Joan Borràs de Palau, s'ofrena aquest treball a manera de petit homenatge.

JOAN BORRÀS DE PALAU, ELS SEUS GERMANS I UNA PRECOÇ VIOLINISTA

Per homenatjar el destacat crític musical i eminent mestre compositor Joan Borràs de Palau, en ocasió de complir-se el cinquantè aniversari de la seva mort a Barcelona el 27 de gener de l'any 1953, caldrà recopilar i aplegar diverses dades disperses per dibuixar, com un compendi, l'extracte de la seva vida i obres; tanmateix, primerament, per intentar circumscriure'l dins un àmbit de la societat d'aleshores, i en el si d'una família, no defugirem de tractar alguns antecedents sobre les seves arrels, i també després sobre el contorn dels seus germans (incloent l'anècdota d'una violinista precoç), i referir-nos a les seves relacions amb Mataró i els mataronins, i a les notícies que d'ell consten a l'Arxiu de Santa Maria.

ANTECEDENTS: LES ARRELS, ELS PARENTS I MATARÓ

Joan Borràs de Palau, el tercer dels set fills (quatre nois i tres noies) del matrimoni entre els mataronins Manuel Borràs de Bofarull i Francesca de Palau i Català, va néixer a Barcelona l'any 1868. Els seus dos progenitors, a més de pertànyer a famílies molt conegudes i destacades a la ciutat, vivien essent solters a cases veïnes. La casa pairal dels Borràs estava situada aleshores al número 32

del carrer de La Riera de Mataró (avui correspondria al número 69), en el lloc on ara hi ha l'entrada d'un aparcament i dels habitacles dels pisos. L'immoble resultava, doncs, ser veí de can Palau, d'on procedia l'esposa de dit Manuel Borràs de Bofarull. Els Borràs hi van viure fins que van absentar-se per anar a residir a Barcelona, quedant la casa convertida en domicili particular de la família de Narcís Clavell i Planas, i més tard, durant molts anys, en la seu dels Jutjats i Registre Civil del partit judicial de Mataró.

Retrat de Joan Borràs de Palau (any 1914).

Només contemplant els cognoms dels pares de Joan Borràs de Palau resulta palès que aquest tindria un cercle molt abundós de parents constituït per persones i personatges que excel·lien en diverses esferes, àrees i activitats. I és fàcil i entenedor que, per aquest motiu entre d'altres, podem imaginar o comprendre que li seria ben complaent passar i restar sovint moltes temporades a Mataró.

El matrimoni dels pares del nostre protagonista tingué lloc el primer de gener de l'any 1861 a l'Oratori particular de can Palau, la casa de la núvia, presidint la cerimònia l'oncle d'aquesta, el Dr. D. Joan de Palau i Bonet, canonge de la Seu de Barcelona. A la partida de matrimoni el nuvi, Manuel Borràs de Bofarull, de 30 anys, consta ser natural de Mataró i resident a Cartagena.

Cercant les arrels dels Borràs de Palau, reculem un pas més per conèixer qui era i com era l'avi d'aquests. Va ser Gaspar Borràs i Carbonell, advocat, casat amb Teresa Bofarull. El 13 de març de l'any 1820, quan a Mataró va publicar-se i jurar-se la Constitució de l'any 1812, iniciant-se el període històric conegut amb el nom de Trienni Liberal, els electors reunits a l'Ajuntament de la ciutat, després i com una conseqüència de l'elecció popular feta abans a l'església del col·legi de Santa Anna, van acordar designar-lo Alcalde primer de Mataró, exercint tanmateix el càrrec molt poc temps.

Francesc Costa i Oller, atenent a dita designació, el qualifica com un dels primers mataronins que va comprometre's amb les institucions liberals, afegint que va ser elegit pel districte de Mataró per al càrrec de diputat de la província, i que en acabar-se el Trienni Liberal va sofrir la repressió, com quasi tothom que havia tingut algun grau de protagonisme abans, acusat d'actuar contra els reialistes des del seu càrrec de jutge (potser es refereix a l'ocupació de la dignitat d'Assessor de Marina?), i que l'any 1835 va formar part de la delegació de la Comissió permanent de la Societat Econòmica d'Amics del País de Mataró.

Tanmateix, pensem que el fet de ser elegit per a alcalde, sols al principi del Trienni Liberal, i no pas més tard, no és suficient per considerar Gaspar Borràs i Carbonell com a posseïdor de cap tendència política ja que, observant els noms de les persones del nou i primitiu Govern constitucional, pot concloure's que no es va pas perdre l'hegemonia del govern retingut feia temps pels rics comerciants i professionals de la ciutat i la petita aristocràcia, formada per Ciutadans

Honrats; a més, cal suposar que en el nomenament va influir decisivament el prestigi personal de què gaudia Borràs, igualment com els altres designats.¹

A la partida de matrimoni del seu fill Manuel, l'any 1861, consta que el referit Gaspar Borràs era advocat i propietari, i també hi figura com a «*Caballero de la Real Orden Americana de Isabel la Católica, Comendador de la Real y distinguida de Carlos Tercero, Auditor honorario de Marina, y Asesor jubilado de la Provincia marítima de Mataró*».

Cal consignar, així mateix, que abans de crear-se l'any 1867 l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de Mataró, amb ocasió de divulgar-se l'any 1854 un full volant imprès a la impremta Abadal de Mataró per impugnar-se un projecte de llei que propugnava la reorganització dels jutjats i perjudicava el futur de la professió dels advocats de la ciutat, el doctor Gaspar Borràs va signar-lo amb el caràcter de degà dels advocats de Mataró, intitulant-se, a més, president, fent-se constar que havia estat designat «por los curiales de este Partido».² El cas, que resulta un precedent del futur Col·legi d'Advocats, ens acredita que l'avi de Joan Borràs de Palau era un notable advocat i el més antic en la professió a Mataró.

Per als germans Borràs de Palau existiria una altra branca de la família Borràs, fundada per Antoni Borràs i Carbonell, germà del fins ara mencionat Gaspar. Antoni Borràs i Carbonell, en casar-se amb Margarida Bruguera i Baró de Solà, va aconseguir que els Borràs entressin dins l'arbre de família de la prestigiosa i rica família dels Baró; aquesta branca, després de tres generacions, confluiria durant la vida de Joan Borràs de Palau amb la influent personalitat de Mataró d'aleshores de don Nicasio Sánchez de Boado i Borràs, casat amb Amàlia de Bofarull. El músic dedicaria una de les seves cançons (*Àngel meu*) «a la meva cosineta Maria Sánchez de Boado y de Bofarull». Constatem que una germana d'Amàlia, Montserrat, va casar-se amb l'hereu de la família Palau, la família de la mare dels Borràs de Palau.

Queden suficientment dibuixades les arrels i enumerats els avantpassats més bàsics del músic i dels seus germans, i la quantitat i qualitat de les persones i personatges i nombrosos parents de Mataró amb qui podia relacionar-se el músic i crític musical. No cal insistir i repetir que els Borràs de Palau sentirien l'atracció de Mataró i conseqüentment hi passarien moltes temporades i mai no faltarien a les festes i diades principals de la ciutat dels seus avantpassats.

La concurrència del músic Joan Borràs de Palau a les festes cívico-religioses de Mataró va ser constant. Per les Santes arribava a la vigília per aconseguir que cada any se li reservés una de les vares del tàlem de les Relíquies de la processó que solien portar sis dels mataronins residents a Barcelona. L'any 1915, l'Administració de Les Santes va designar-lo com a portador del penó o bandera principal de la processó, essent ell president del Montepío de las Santas Juliana y Semproniana de Barcelona; el van acompanyar, duent els cordons del penó, un conseller de l'Ajuntament de Barcelona, que representava l'alcalde de Barcelona, i el seu cosí Joan de Palau i Simón, l'hereu de la família de la mare de Borràs.

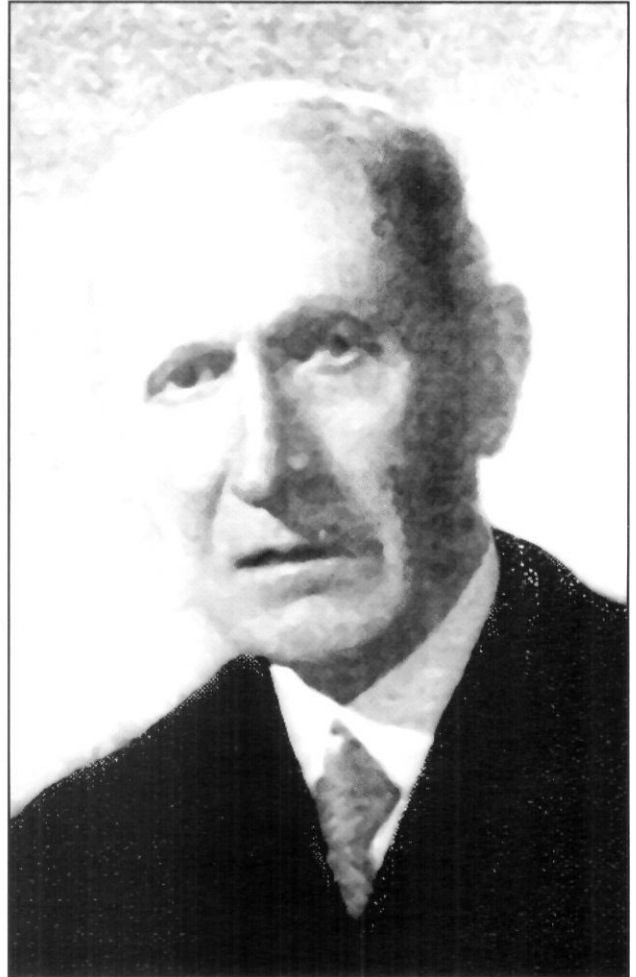
Per ultimar els breus antecedents necessaris per concretar la connexió i lligam de Joan Borràs de Palau amb Mataró, res millor que referir-nos al títol de Fill Adoptiu de la Ciutat, desitjat tant per ell com pels qui regien l'Ajuntament. Per acord del 3 de juliol de l'any 1918, a proposta de l'alcalde Josep Soler Moreu i d'un primer tinent d'alcalde, i per unanimitat, va conferir-se «el título de Hijo Adoptivo de Mataró al eminente maestro compositor y crítico musical Don Juan Borràs de Palau, oriundo de esta ciudad, que tantos triunfos artísticos ha obtenido y tantos elogios ha merecido por la originalidad y sabor popular de sus composiciones, habiendo siempre mostrado un amor extraordinario por nuestra ciudad.»

JOAN BORRÀS DE PALAU, EL MÚSIC I EL PERIODISTA³

Joan Borràs de Palau va començar els estudis musicals a l'edat de vuit anys. Va tenir de professor de piano Pere Tintorer i Sagarra, que havia estat deixeble de Franz Liszt i va dirigir a Barcelona les classes de piano al Conservatori del Liceu; el professor d'harmonia de Borràs seria Francesc Brunet; i el de contrapunt i instrumentació, Domènec Mas i Serracant, compositor, deixeble de Granados, de Pedrell i de Morera i que, com Borràs, deixà harmonitzacions de cançons populars catalanes.

Malgrat que Borràs cursà la carrera d'advocat, que arribà a exercir a Barcelona, ben aviat va deixar el Dret per dedicar-se exclusivament a la seva vocació: la música i la crítica musical.

Tot seguit ara enumerarem, no pas exhaustivament, algunes de les obres atribuïdes a Joan Borràs de Palau. Com a compositor conreà moltes modalitats: obres profanes i religioses,

Retrat de Joan Borràs de Palau (any 1953).

cançons per a cant i piano, o per a orquestra, per a corals, òperes... A quasi totes pot ressaltar-se el seu caràcter popular, però culte, i una refinada conjunció de la poesia (sempre escrita en català) amb la música. Aquests trets, com l'atmosfera artística que va respirar i igualment el fet d'utilitzar lletres de poesies de Verdaguer, Apel·les Mestres, Maragall, Thos i Codina, etc., permeten encasellar Borràs en el moviment de la Renaixença i posteriorment del Modernisme, malgrat ser difícil fer un disseny unitari d'una obra tan nombrosa i variada i que abraça molts anys.

Pot considerar-se també que ell, juntament amb Francesc Alió i Brea, va ser un dels creadors o iniciadors als segles XIX i XX a Catalunya del *lead*, contribuint així, a més, a introduir la cançó culta i popular catalana en els ambients de la burgesia.

Com a principals obres del compositor Joan Borràs de Palau, poden considerar-se les següents: *La presó de Xauxa* (d'Apel·les Mestres) i *No diguis*

blat... (d'Eduard Aulés i Garriga). Ambdues obres s'estrenaren en el Teatre Principal i a la Sala Mercè de Barcelona amb molt èxit. A la primera, hi figurava una marxa que el mestre Enric Morera, més tard, va utilitzar, generant la instrumentació per poder tocar-se per a orquestra. També l'òpera *Clizia* (de Ducati i Tormei);⁴ alguns fragments de dita òpera van interpretar-se en concerts. Així mateix, les músiques de *La resurrecció de Llätzer* (de Josep Carner) i de *La cirereta* (de Felip Santein), obres escrites per estrenar-se en els Espectacles-Audicions Graner.

Joan Borràs de Palau va compondre moltes melodies per a cant i piano, molt conegudes i celebrades pel seu estil propi i sabor catalanesc: *Camí de Març*, *Àngel meu* (cançó de bressol dedicada «a la meva cosineta Maria Sanchez de Boado y de Bofarull»), *La barca*, *Volades*, *Cançó de Maig* (lletra d'Apel·les Mestres), que fou dedicada «al distingit mestre Francisco Brunet», el seu antic mestre d'harmonia, *Lo somni de Sant Joan*, *Santa nit* (lletra d'Apel·les Mestres), *La papallona argentada...* Cal destacar-ne una, *Voreta la mar*. És un madrigal que va fer-se tan famós que, només anomenar-lo, molts evocaven inconscientment l'autor de la cançó. Es publicaren d'aquesta cançó més de cinquanta edicions a la Unión Musical Española, i fins i tot va cantar-se la cançó a un teatre de Shanghai (per Tamaki Mihura, una cantant força coneguda a Barcelona).

Entre les seves composicions corals sobresurten *El filador d'or* (lletra de Verdaguer), *La sardana* (lletra de Maragall), que fou dedicada a Lluís Millet i estrenada per l'Orfeó Català, *Visca la ganiveta!* (lletra de Terenci Thós i Codina),⁵ *El primer poeta*, *La farigola* (lletra de Verdaguer).

Borràs també és l'autor de *Danza húngara* i *El rapsoda*, obres que han estat interpretades per la Banda Municipal de Barcelona.

També va compondre Borràs de Palau obres de caràcter religiós. Així, *O Salutaris* (de l'any 1889), un *Oratori*, dues *Avemaria* i dues *Misses*. Igualment és l'autor del *Benedictus* que s'interpretava cada any a la catedral de Barcelona el dia de Corpus. L'any 1904, per honorar les Santes Juliana i Semproniana, va compondre un *Credo* que va cantar-se en un Ofici Solemne el dia 29 de juliol d'aquell any per la Capella de Música de Santa Maria de Mataró, dirigida per qui més tard seria bisbe de Girona Dr. Mas i Oliver.

Les cançons de Borràs de Palau han figurat en el repertori d'artistes de tanta fama com Toti

Dal Monte, Tito Schipa, Maria Barrientos, Enrico Caruso, Mercedes Capsir, Hipólito Làzaro, Francesc Viñas, Miquel Fleta, Victòria de los Àngeles...

Moltes de les cançons de Borràs de Palau, a més de ser molt popularitzades a Catalunya, van traspasar les fronteres, essent traduïdes a l'estranger, on el músic va ser conegut i admirat.

L'any 1906, a proposta de dos acadèmics (els escultors Benlliure i Samsó), Joan Borràs de Palau va ser nomenat membre de la *Real Academia de San Fernando*. Així mateix, se li concediria la *Cruz de Isabel la Católica*, en reconeixement als seus remarcables mèrits.

Pertoca ara referir-nos a una altra i interessant faceta de Joan Borràs de Palau per la qual potser fou més conegut i admirat, i després més recordat, que com a compositor; la de periodista i extraordinari crític musical, especialment en les pàgines de *El Correo Catalán*.

Quan encara estudiava la carrera de Dret, l'any 1889, ja va entrar a la redacció d'aquest diari. La seva primera crítica va ser respecte a un concert del notable pianista francès M. Planté. Des d'aleshores continuà exercint aquesta professió durant més de seixanta anys. A més de la seva constant i principal labor en *El Correo Catalán*, també col·laborà en les revistes *Mundo Gráfico* de Madrid i *Actualidad* de Barcelona.

A causa de la seva tasca, va conèixer i va tenir amistat amb importants artistes de la lírica i directors d'orquestra. Va intimar, per exemple, amb Bretón, com també amb Puccini i amb Boito, que havia conegut a Itàlia. Va ser l'encarregat de pronunciar el discurs per homenatjar els intèrprets de *Parsifal* i l'empresari senyor Volpini, quan va estrenar-se dita òpera de Wagner a Barcelona.

Considerant la seva extensa cultura –fins havia estudiat rus per comprendre millor el sentit de les òperes russes– va ser designat membre de jurats d'importants certàmens.

Invitem, a qui desitgi descobrir la prosa elegant i el rigor i precisió del crític musical Joan Borràs de Palau, a llegir els seus comentaris sobre mossèn Blanch i la *Missa de les Santes* publicats al *Diario de Mataró y la Comarca*.⁶ Va passant llista de manera amena dels fragments de la Missa, amb comparances d'estils verdians, o de Rossini o Bellini, amb glosses dels ritmes, dels efectes i combinacions de veus, dels detalls o parts més brillants, etc.

REFERÈNCIES SOBRE JOAN BORRÀS DE PALAU QUE CONSTEN AL MUSEU ARXIU DE SANTA MARIA

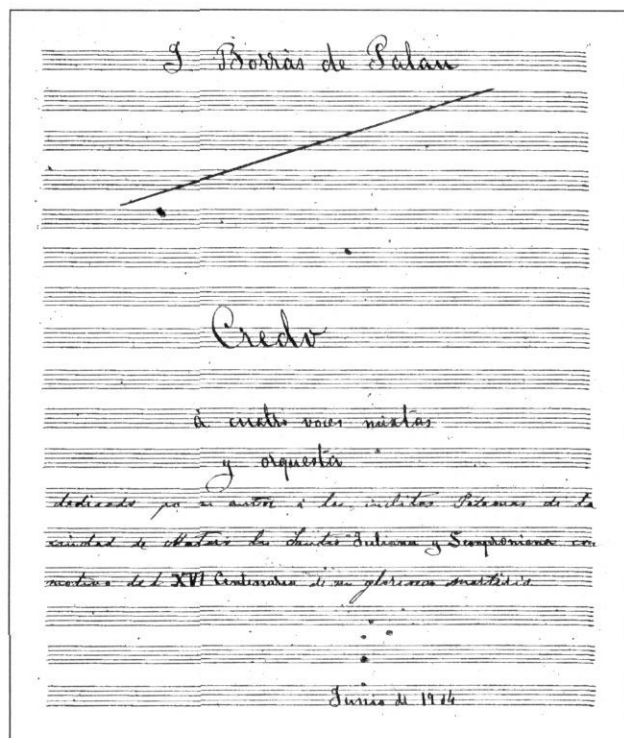
A l'Arxiu de Santa Maria podem trobar-hi divuit fitxes relatives a obres de Joan Borràs de Palau, que ara pretenem divulgar a continuació amb les particularitats i dades que hi consten:

CREDO / A dos coros con acompañamiento de órgano

- * manuscrit: Lluís Viada /Lluís Martí
- * Mataró y Octubre 1899
- * hi ha la partitura i les partícels dels cors

CREDO / A cuatro voces mixtas y orquesta

- * Dedicado por su autor a las inclitas Patronas de la ciudad de Mataró, las Santas Juliana y Semproniana, con motivo del XVI centenario de su glorioso martirio. Junio 1904
- * manuscrit: no identificat
- * hi ha totes les partícels del cor i de l'orquestra

SALVE / Tenor i cor a quatre veus i orgue

- * manuscrit: no identificat.
- * hi ha les partícels i l'acompanyament d'orgue.

PATER NOSTER / Para baritono y acompañamiento de armonio.

- * Año 1893
- * manuscrit: no identificat

AVE MARIA / Para soprano o tenor. Órgano o piano

- * A la reputada artista Lidia Berlendi
- * Premiada en el Certamen Internacional celebrado en 1896 por el «Centro Artístico Musical» de Barcelona.
- * imprès: Astor Estragués, Barcelona, A.10 E.

O SALUTARIS / Tenor i harmonio

- * A mis queridos Padres
- * imprès: C. Montserrat, estampador de música. Barcelona.
- * dedicatòria autògrafa: Al reputado orador y maestro de capilla Rdo. Dr. D. Francisco Mas, Pbre.

AVE MARIA / Soprano o tenor, órgano o harmonio.

- * A Josefina Planas
- * imprès: Unión Musical Española, F.132 M.

HIMNE DE LA ESCOLA NOCTURNA Y DOMINICAL DEL SAGRAT COR DE JESÚS / Coro y piano

- * Al Ilustre Patricio D. Melcior de Palau
- * Lletra de D. Francisco de P. Girbau, pvre. Mataró 1903
- * imprès: Sindicato Musical Barcelonés Dotesio
- * hi ha la firma autògrafa de mossèn Francesc de P. Girbau, pvre.

AL ILUSTRE PATRICI D. MELCIOR DE PALAU

HIMNE
DE LA
ESCOLA NOCTURNA Y DOMINICAL
DEL
SAGRAT COR
DE JESÚS

LLETRA DE
D. FRANCISCO DE P. GIRBAU, PVRE
MÚSICA DEL
MESTRE BORRÀS DE PALAU

SINDICATO MUSICAL BARCELONÉS DOTESIO
EDITORIAL DE MÚSICA
EN RAMBLA DE S. JORDI, PUERTA DEL ABEL, 113
CASA FERRERES DE S. JORDI, 113
CORREO DE APOST. 113
BARCELONA

MATARÓ 1903

Francisco de P. Girbau, Pvre.

LO SOMNI DE SANT JOAN / Veu i piano

- * lletra de mossèn J. Verdaguer (estrofa final del cant XXXI) *Obres Completes / Perenne* 3^a ed., pàg. 293.
- * imprès: Revista *Feminal*

LA FARIGOLA / Quatre veus / sis veus

- * *Harmonisació de la tornada a tres veus iguals per si's vol cantar a cor.*
- * lletra de mossèn J. Verdaguer (Roser de tot l'any, Mes de les flors, dia 3) *Obres Completes / Perenne*, 3^a ed., pàg. 565.
- * imprès: Unión Musical Española, 725
- * manuscrit: J. Clariana / Coll

LO FILADOR D'OR –El hilador de oro– / Cor a cinc veus soles

- * lletra de mossèn J. Verdaguer (*Obres Completes / Perenne*, 3^a ed., pàg. 841)
- * traducció castellana de J. Navarro Porcel
- * imprès: Sociedad Anónima Casa Dotesio
- * hi ha la partitura a sis veus soles i les partícels manuscrites: J. Clariana / J. Maso / A. Massana / Coll

LA SARDANA / Cor a quatre veus

- * *A n'en Lluís Millet*
- * lletra de Joan Maragall
- * imprès: Sindicato Musical Barcelonés Dotesio
- * encara que el títol digui «a quatre veus», l'edició impresa és a sis veus
- * hi ha les partícels manuscrites: J. Maso

CANSÓ DE MAIG / Veu i piano

- * *Al distingit mestre D. Francisco Brunet*
- * lletra d'Apel·les Mestres
- * imprès: Rafael Guardia, R. 703 G.
- * manuscrit: a quatre veus soles, no identificat

SANTA NIT / Veu i piano

- * lletra d'Apel·les Mestres
- * imprès: Unión Musical Española, 20396 (antes Casa Dotesio)

ÀNGEL MEU ! –Cançó de bressol– / Veu i piano

- * *A la meva cosineta Maria Sánchez de Boado y de Bofarull*
- * lletra de Joaquim Rubió i Ors. Versió catalana, castellana i italiana
- * imprès: Unión Musical Española

VORETA LA MAR / Veu i piano

- * *A l'eminent baríton D. Ramon Blanchart*
- * lletra de J.M. Rabassa y Dalmau
- * premiada en el certamen del «Centro Artístico Musical» l'any 1896
- * imprès: Unión Musical Española, P.172 G.

VISCA LA GAVINETA ! / Sis veus

- * Poesia de Terenci Thos i Codina. Englantina d'Or en els Jocs Florals de Barcelona de 1886 (Poesies, Mataró 1903)
- * manuscrit partitura no identificat. Mataró, juny 1909
- * hi ha les partícels.
- * manuscrit: Mossèn Molé

LA PAPALLONA ARGENTADA / Veu i piano

- * lletra de M. Emília Fornó
- * imprès: Editorial Boileau, 1052

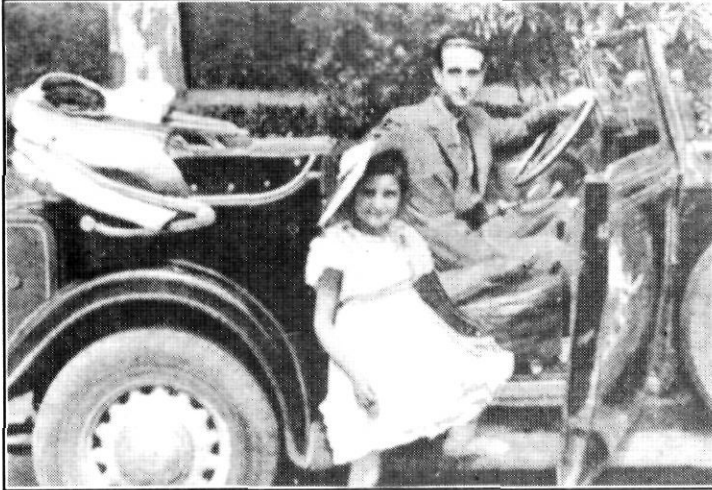
ELS GERMANS DE JOAN BORRÀS DE PALAU I UNA VIOLINISTA PRECOÇ

Els set germans Borràs de Palau, seguint l'ordre de naixement, foren Manuel, Josep, Joan, Maria, Francesca, Teresa i Melcior.

Dos d'aquests germans –Teresa i Melcior– com veurem, així mateix com el nostre biografiat, destacaren en el camp de la música; i Josep, igualment que Joan, va ser redactor de *El Correo Catalán*, tractant, però, de temes econòmics i borsaris, utilitzant el pseudònim d'*Arturo Irubarri*. El gran, Manuel, seria notari a Barcelona; com els altres germans, va sentir sempre una forta atracció per la ciutat dels seus avantpassats, passant-hi

Retrat de Mercè Serrat.

Melcior Borràs de Palau amb Mercè Serrat.

moltes temporades; l'any 1883 va presentar al Certamen Literari, convocat per l'Ajuntament de Mataró, una obra sobre el temple de Santa Maria, que apareix ser el primer estudi monogràfic sobre la qüestió.⁷

Com una curiositat i perquè propiciarà poder referir-nos, malgrat que tangencialment, als germans Borràs de Palau, tractarem de la sorprenent i precoç violinista *Merceditas* Serrat, que va ser qualificada com «el más extraordinario caso de precocidad que registra la historia.»

El parentiu dels Borràs de Palau amb els Serrat va originar-se amb el casament de la filla de Melcior Borràs de Palau (Teresa) amb Joan Serrat.

Mercè Serrat va néixer a Barcelona l'any 1934; i el gener de l'any 1937, és a dir, quan encara no tenia tres anys, va començar a tocar el violí d'una manera admirable i increïble; sense haver fet els quatre anys, ja va actuar amb un èxit clamorós en el teatre Tívoli de Barcelona, davant de més de dos mil espectadors.

El primer d'adonar-se de la insòlita aptitud natural de la nena per a la música fou Melcior Borràs de Palau. Ell era un notable violinista, membre de la Il·lustre Congregació d'Artistes de Roma, a qui l'any 1936 el Sant Pare Pius XI nomenaria violinista honorari de la seva Capella. També intervindria en el procés Maria Teresa Borràs de Palau, un altre dels germans Borràs de Palau, que mentre era soltera havia destacat com a cantant i que moltes vegades acompanyaria en el piano la neboda, violinista i nena prodigi.

Melcior Borràs de Palau amb la nena violinista en el Liceu.

Melcior Borràs de Palau va fer construir un exigu violí per a la nena i procurà que aprengués a tocar l'instrument, assolint aquesta, de seguida, un progrés tan accelerat i, fins i tot, tan desconcertant, que va aconseguir elogis i ovacions de qualsevol que podia escoltar els seus particulars concerts.

En una d'aquestes sessions íntimes, va assistir-hi el director artístic d'aleshores de Ràdio Barcelona, Comellas Ribó, que va quedar tan fascinat que proposà a Mercè Serrat, quan encara no tenia quatre anys, perquè participés en un festival organitzat per Ràdio Barcelona en el teatre Tívoli. Fou la primera actuació pública, a la qual abans ja ens hem referit, de la petita violinista, que va interpretar partitures de Bach, Beethoven i altres, aconseguint un gran èxit. Podia, doncs, ser qualificada evidentment com «el más extraordinario caso de precocidad que registra la historia...»

La violinista interpretaria diferents concerts, amb bons resultats de crítica, en importants sales i teatres d'arreu d'Espanya. Com a exemple, detallarem els concerts executats en el nord de la Península. Al Principat d'Astúries va ser molt aplaudida. L'anunci de la seva actuació a Gijón, en considerar-se tan insòlit que el protagonista del concert fos un infant, va crear una extraordinària expectació que provocà que s'esgotessin totes les localitats molt abans d'obrir-se el teatre, i que no fos suficient una segona actuació, sinó que se'n necessités una altra. En el diari *Voluntad*, podia llegir-se que «...se trata de un caso nunca visto y digno de no dejarlo escapar sin extasiarse oyendo aquel diminuto violín mágico.»

Al diari *Región* d'Oviedo podien llegir-se elogis com els següents: «...el caso de tal precocidad, aún viéndolo, parece imposible. El programa que interpretó esta genial violinista estaba compuesto por obras de grandes dificultades técnicas que fueron vencidas a la perfección. A Merceditas Serrat hay que aplaudirla en serio porque no es una niña prodigio sino simplemente una violinista prodigiosa.»

També a Avilés *Merceditas Serrat* va triomfar. El *Boletín Oficial de Avilés* al·ludia als «aplaudiments aconseguits en el primer teatre de la capital.»

Així mateix va actuar la nena violinista en el Teatro Principal de San Sebastian, repetint-se l'èxit i la sorpresa: «Es un caso insospechado», es deia a *Unidad*. Cal destacar els elogis del director del Conservatori de Música de San Sebastian, Antonio Cortés: «Mercedes Serrat es un verdadero caso prodigioso de artista excepcional...»

I així a Saragossa, València...; i a Barcelona? S'acompanya una reproducció del programa del concert de la nena, efectuat un diumenge del mes d'octubre de l'any 1941 al Palau de la Música de Barcelona. Tocava el piano la seva tia Maria Teresa Borràs de Palau. D'aquesta es diu en el programa que «...obtuvo extraordinarios éxitos como cantante

a través de sus giras de conciertos realizadas en plena juventud, pero su vida artística fue sin embargo sumamente fugaz pues casó muy pronto y dejó de aparecer en público. Aun así, su gran temperamento artístico no se malogró ni ha sido estéril pues ella ha colaborado no poco, con su hermano el violinista Borrás de Palau, a la formación artística de la pequeña Mercedes Serrat, nunca bastante admirada.»

Com pot observar-se, llegint el programa publicat per a l'ocasió, la petita violinista s'atrevia a tocar-ho bé tot, de Bach a Beethoven, de Corelli a Dvorak..., «con un violín Parramón construido expreso para ella.»

La premsa catalana va ser-li molt favorable. *El Correo Catalán* constatava que «...El auditorio quedó, más que admirado, atónito por la musicalidad y dominio del instrumento, que los técnicos reconocen en este caso sin precedentes.» *El Noticiero Universal* explicava que «era un caso maravilloso de precocidad.» En el *Diario de Barcelona* es deia, referint-se a *Mercedes Serrat*, que «no sólo domina la técnica difícil de su instrumento, sino que demuestra una rara comprensión de las importantes obras que interpreta.» A *La Vanguardia Española* podia llegir-se el següent: «Mercedes Serrat, no obstante su corta edad, ha conseguido a través de sus giras de conciertos un sólido prestigio, no de *niña precoz*, sino de verdadera artista de gran temperamento. Demuestra sus prodigiosas facultades al conseguir excelentes sonoridades y sobre todo la anudación perfecta en los cambios de movimientos. En toda su labor se recuerda claramente la escuela de depuración interpretativa de su maestro el ilustre violinista Borrás de Palau.»

Per tancar les lloances rebudes per la nena, valdrà un fragment de l'opinió expressada per escrit per Eduard Toldrà a l'àlbum de signatures d'aquella, que va copiar-se en un opuscle, on consta també un dibuix-retrat, una petita biografia i diverses fotografies de Mercè Serrat i altres dades relatives als seus concerts que hem utilitzat fins ara per analitzar i explicar les seves actuacions.

Va escriure Toldrà el següent: «Su afinación, su cuadratura, su musicalidad, sus múltiples dotes, en fin, de verdadera artista, dejáronme asombrado y, en verdad, no llego a comprender, aun después de haberla oído, cómo es posible tal maravilla.»

Programa del concert de Mercè Serrat al Palau de la Música.

PALACIO DE LA MÚSICA
DOMINGO, 12 DE OCTUBRE DE 1941, A LAS SEIS DE LA TARDE
UNICO CONCIERTO POR LA PRODIGIOSA
VIOLINISTA DE 7 AÑOS DE EDAD

MERCEDES SERRAT
(El caso más extraordinario de precocidad que registra la historia)
Al piano: María Teresa BORRÁS

PROGRAMA

I	
Sonata en mi menor	CORELLI
Preludio - Allemanda	
Sarabanda - Giga	
Siciliano	BACH
Andante y Tamboril	VALENTINI
II	
Sonata en la mayor	PAGANINI
Sostenuto assai - Andantino	
Variato - finale	
Concierto en re mayor (andante)	PAGANINI
Allegro	FIOCCO
III	
Aria	PUGNANI
Minué	BEETHOVEN
Barcarola	BRAHMS
La Precieuse	COUPERIN
Danza eslava n.º 6	DVORAK

Mercedes Serrat toca con un violín Parramón, construido expreso para ella

EPÍLEG

Tanmateix, la generació dels Borràs de Palau, quasi mataronina, no pot resultar-nos indiferent. Les vicissituds de personatges amb cognoms del segle XIX tan i tan mataronins (Borràs, Bofarull, Palau...) ens interessin, i no ha de qualificar-se com a incoherent o inexplicable que ara estiguem temptats de furgar en les seves vides; fins i tot, per propiciar-ho, no s'ha renunciat a comentar l'anècdota de la particularitat d'una nena pertanyent a l'esfera o cercle de la nissaga dels Borràs de Palau.

Però, ara, pertoca retornar a mirar i admirar, bàsicament, el músic i periodista Joan Borràs de Palau ja que, entre altres motius, aquest, malgrat no haver nascut tampoc a Mataró, l'any 1918 va ser declarat Fill Adoptiu de la Ciutat.

Atès tot això, no podrà pas considerar-se una casualitat ni un error o accident inoportú que un diumenge, el dia 18 de març de l'any 1990, en celebrar-se un concert a la Sala Nova del Foment Mataroní organitzat per l'Orfeó Mataroní, relatiu a *Autors mataronins del segle XIX*, s'agregués als noms de Carles Isern, Joaquim Cassadó, Nicolau Guañabens i Frank Marshall, el de Joan Borràs de Palau; i que per la soprano mataronina Pilar Adan, acompanyada al piano de Marcel Olm, es cantessin tres cançons d'aquell que fou qualificat, doncs, com un més entre els autors mataronins: *Voreta la mar*, *La papallona argentada* i *Cançó de maig*.

Lluís Adan i Ferrer
Antoni Martí Coll

NOTES

1.- FRANCESC COSTA I OLLER, *Mataró revolucionari*, Edicions La Rambla (Mataró 1989), pp. 17 i 33.

ANTONI MARTÍ COLL, «L'inici del Trienni liberal a Mataró», *IV Sessió d'Estudis Mataronins*. Museu Arxiu de Santa Maria - Patronat de Cultura (Mataró 1988), p. 97.

2.- ANTONI MARTÍ COLL, *Homenatge a unes Corts catalanes, amb motiu de la commemoració del 125è aniversari de la fundació de l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de Mataró. 1867-1992*, L'Aixernador, S.L. (Argentona 1992), p. XXVII.

3.- La majoria de dades sobre la vida i obres de Joan Borràs de Palau s'han extret de la revista *El Teatre català* (any III, núm. 115. Barcelona, 9 de maig de 1914) i de la necrològica, signada per Gil Blas (Ramon Salas Oliveras) amb el títol «Don Juan Borràs de Palau, mataronés de adopció per doble voluntat», publicada en l'edició del *Mataró* de Les Santes de l'any 1953.

4.- A una crònica anònima del diari *Mataró* (7 febrer 1953, año VI, núm. 509), s'explica que Joan Borràs de Palau «se negó a que fuera interpretada (la seva òpera) incluso

habiéndole sido pedida por el Teatro del Liceo, alegando una incompatibilidad con su condición de crítico musical.»

5.- Poesia del parent Terenci Thos i Codina (casat amb Concepció de Bofarull). A la biografia d'aquest s'explica que Joan Borràs de Palau la va posar en solfa en forma de «cor a veus mixtes de composició molt extensa i treballada, la qual fou cantada amb ressonant èxit i aplaudida amb entusiasme quantes vegades s'interpretà» (CLAUDI OMAR I BARRERA, «Biografia del Dr. En Thos i Codina llegida a l'acte solemniat de la col·locació del retrat del mestre en la Galeria de Mataronins Il·lustres el 29 de juliol de 1922», tríptic de *Biografies*, editat per acord de l'Ajuntament de Mataró. Arts Gràfiques Vilà (Mataró, juliol 1923), p. 80.

6.- *Diario de Mataró y la Comarca*, 27 de juliol de 1900, pp. 6 i 7 («La Missa de Mossen Blanch»).

7.- NICOLAU GUANYABENS I CALVET, MANEL SALICRÚ I PUIG, «La primera monografia sobre l'església de Santa Maria de Mataró», *Fulls/50* del Museu Arxiu de Santa Maria (Mataró, octubre 1994).

CONCERT

**PILAR
ADAN**
soprano

**MARCEL
OLM**
piano

**MATARONINS
SEGLE XIX**

**ISERN, GUAÑABENS,
CASSADÓ, MARSHALL
BORRÀS DE PALAU**

Diumenge, 18 de març de 1990,
a les 7 de la tarda

**FOMENT MATARONÍ
SALA NOVA**

Programa del concert *Mataronins segle XIX*
l'any 1990 a Mataró.